

А. В. Бойко, здобувач

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058, Україна

БЛИЗЬКИЙ РОДИЧ ПРАЦІВНИКА ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ ЯК ПОТЕРПІЛИЙ ВІД ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 345 КК УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню проблем, пов'язаних з визначенням кола потерпілих від погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу, передбаченого статтею 345 КК України. Даються науково обґрунтовані рекомендації щодо уніфікації у кримінальному праві поняття «близький родич».

Ключові слова: кримінальне право, погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу, близький родич працівника правоохоронного органу.

Важливим моментом при розгляді об'єкта злочинного посягання є визначення кола потерпілих від погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу, передбаченого статтею 345 КК України.

З урахуванням останніх перетворень у виконавчій владі в Україні та розміщенням пріоритетів у життєвих цінностях серед вчених виникає багато спірних питань відносно потерпілих, зазначених у даній статті.

Потерпілими від досліджуваного злочину можуть бути:

1. працівник правоохоронного органу;
2. близький родич працівника правоохоронного органу.

Спробуємо, спираючись на положення нормативних актів вітчизняного законодавства, встановити, які саме особи відносяться до вказаних категорій.

Перелік правоохоронних органів законодавцем викладено у Законі України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» № 3781-ХІІ від 23.12.1993 р. Згідно з частиною першою статті 2 цього Закону правоохоронними органами є органи прокуратури, внутрішніх справ, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, митні органи, органи охорони державного кордону, органи державної податкової служби, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державної контрольно-ревізійної служби, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [1].

Тому суттєвих питань до визначення осіб, які є працівниками правоохоронних органів, не виникає.

Але, крім того, в якості потенційних потерпілих від злочину, передбаченого статтею 345 КК України, законодавець називає і близьких родичів працівника правоохоронного органу у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків.

Справа в тому, що близькі родичі працівників правоохоронних органів не мають управлінських повноважень, але їх відношення до працівників, що наділені відповідними владними повноваженнями, надає можливість впливати на таких працівників з метою порушення їхньої правомірної діяльності, що, власне, і є ме-

носяться інші особи, які знаходяться з працівником правоохоронного органу у рідстві або є родичами чоловіка чи жінки, а також особи, життя, здоров'я або благополуччя яких завідомо для винного є дорогими для потерпілого в силу особистих відносин, що склалися. До таких осіб можуть відноситися друг, подруга, коханка тощо [6].

На думку правознавця І. Є. Ніконова, можлива наступна класифікація потерпілих, які входять до кримінально-правового поняття близьких осіб:

- 1) близькі родичі;
- 2) родичі — особи, які знаходяться у родинних стосунках; є родичами чоловіка чи жінки;
- 3) інші особи, життя, здоров'я або благополуччя яких завідомо для винного є дорогими для особи, якій винний бажає помститися або перешкодити, в силу особистих відносин, що склалися (до них відносяться будь-які особи, спричинення шкоди яким заподіяло б душевну травму особі, якій винний бажає помститися або перешкодити її правомірній діяльності) [7, 20].

Підтримуючи, в цілому, точки зору цих авторитетних вчених щодо тлумачення вказаних термінів, ми, одночасно, підтримуємо позицію дослідника І. І. Давидович, яка вважає, законодавчий формалізм у визначенні потерпілого звичайно є більш зручним для правозастосовчих органів, ніж необхідність тлумачити оціночне поняття [4, 57].

Спираючись на положення Сімейного кодексу України [8], Законів України та підзаконних актів, досвід вітчизняних та зарубіжних вчених [2; 3; 4; 5; 7], власного бачення проблеми, пропонуємо для використання у зазначених раніше статтях КК України поняття «член родини», що сприятиме уніфікації термінології в КК України.

За нашою пропозицією, члени родини — це, по-перше, члени сім'ї, відповідно до статті 3 Сімейного кодексу України, особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. До таких відносяться подружжя (чоловік та дружина), їх кровні або усиновлені діти [8].

По-друге, це інші близькі родичі — батьки, рідні брати і сестри, дід, баба, онуки (ч. 2 ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів») [1].

По-третє, це інші родичі — це прабаба, прадід, правнуки, вітчим, падчерка, пасинок, двоюрідні брати та сестри, тітки, дядьки, племінниці, племінники та інші родичі за походженням (ст. 2; розділ V Сімейного кодексу України) [8].

По-четверте, це близькі родичі іншого члена подружжя (чоловіка чи дружини) — його батьки, рідні брати і сестри, дід, баба.

На нашу думку, це сприятиме реальному захисту осіб, які знаходяться під охороною статті 345 КК України.

Література

1. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3781-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 11. — Ст. 50.
2. Семенков М. В. Уголовно-правовая и криминологическая характеристика посягательства на жизнь сотрудника правоохранительного органа : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Семенков Михаил Вячеславович. — Рязань, 2007. — 261 с.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [Бойко А. М., Брич Л. П., Гришук В. К. та ін.]; за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. — [3-тє вид., переробл. та доповн.]. — К.: Атіка, 2005. — 1064 с.
4. Давидович І. І. Кримінально-правова охорона представників влади і громадськості, які охороняють правопорядок: дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Давидович Ірина Ігорівна. — К., 2007. — 253 с.
5. Навроцький В. О. Кримінальне право України: Особлива частина: Курс лекцій / В. О. Навроцький. — К.: Т-во «Знання», 2000. — 771 с.

